

Mart 2025

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE REKABET HUKUKU İLİŞKİSİ

(Bu makale 3 Mart 2025 tarihinde Av. Dr. Umut Kolcuoğlu'nun Nasıl Bir Ekonomi Gazetesindeki Hukuk Notları başlıklı köşesinde yayımlanmıştır.)

İklim-nötr ve sürdürülebilir bir küresel ekonominin inşa edilmesi giderek önem kazanıyor. Bu kapsamda, Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler başta olmak üzere çeşitli uluslararası yapıların sürdürülebilirlik hedefleriyle uyumlu olarak, şirketler çevresel ve sosyal faydalar sağlayan iş birliklerini hayata geçiriyor, aralarında sürdürülebilirlik odaklı iş birliği anlaşmaları yapabiliyorlar. Bu anlaşmalar her ne kadar sürdürülebilirlik odaklı olsalar da bunların rekabet hukukuna uyumuna dikkat edilmesi gerekiyor.

Örneğin, Hollanda Rekabet Otoritesi 2022 yılında Hollanda'daki içecek üreticilerinin çoklu paketlenen içeceklerde plastik kullanımını azaltmaya yönelik iş birliği anlaşmasını değerlendirmiş ve çevresel faydalarından dolayı bu anlaşmaya olumlu bakmıştı. Diğer yandan, 2021 yılında, Avrupa Komisyonu bazı otomobil üreticilerinin Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde emisyonu azaltma amacıyla gerçekleştirdikleri teknik iş birliği ve bilgi paylaşımının kartel ile sonuçlandığını tespit etmişti. Bu kararlar, sürdürülebilirlik adına iş birliği söz konusu olduğunda rekabet hukukuna uyumun dikkatle ele alınması gerektiğini açıkça gösteriyor.

Bu kapsamda, Avrupa Komisyonu, 2023 yılında şirketlerin rekabet hukuku kurallarını ihlal etmeden sürdürülebilirlik odaklı iş birlikleri yapmalarına yol gösterecek bir kılavuz yayımladı. Buna göre, rakipler arasındaki sürdürülebilirlik hedeflerini gözetken her türlü yatay iş birliği anlaşması sürdürülebilirlik anlaşması olarak kabul ediliyor ve bu anlaşmalar rekabeti kısıtlama amacına veya etkisine sahip olmadıkları sürece rekabet hukuku açısından endişe yaratmıyor. Ayrıca, rekabeti kısıtladığı öngörülen sürdürülebilirlik anlaşmaları, belirli muafiyet şartlarını sağlamaları halinde, rekabete uyumlu kabul ediliyor.

Buna ek olarak, Avrupa Birliği rekabet hukuku kuralları ile tarım sektöründeki sürdürülebilirlik anlaşmaları için özel bir istisna tanıyor. Bu kapsamda, Tarımsal Ürünlerde Ortak Pazar Düzeni Yönetmeliği ile tarım sektöründeki belirli sürdürülebilirlik anlaşmalarına, zorunlu Avrupa Birliği veya ulusal düzenlemelerin ötesine geçen sürdürülebilirlik standartlarının sağlanması için vazgeçilmez olmaları halinde, rekabet hukuku muafiyeti tanıyor. Bu düzenleme ile tarım sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin ilgili yönetmelik ile uyumlu şekilde sürdürülebilirlik girişimleri kurmalarının ve organik tarımın artırılması ile su tüketimi ve karbon emisyonlarının azaltılması gibi hedeflerinin desteklenmesi amaçlanıyor.

Benzer şekilde, Türk rekabet hukuku kuralları rakipler arasında akdedilen rekabeti kısıtlayıcı amacı veya etkisi olan anlaşmaları yasaklıyor. Ancak, rekabeti kısıtlayan belirli anlaşmalar tüketici yararı ve ekonomik ilerleme yaratılması dahil olmak üzere belirli şartları sağlamaları halinde bu yasaklamadan muaf olabiliyor. Bu bağlamda, Rekabet Kurulu'nun sürdürülebilirlik alanındaki faydaların da tüketici yararı yarattığı konusunda olumlu bir bakış açısına sahip olduğunu kararlarından okuyabiliyoruz. Örneğin, Rekabet Kurulu daha önce deterjan sektöründe konsantre

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

ürün kullanımını teşvik etmeye yönelik bir projeye ve beş demir-çelik şirketinin atık yönetimi çalışmalarına odaklanan bir iş birliğine çevresel faydalar sağlamaları nedeniyle muafiyet tanımıştı. Ayrıca, yakın geçmişte Rekabet Kurulu, çevreci bir alternatif yakıt olarak kabul edilen LNG'nin çevreye zararlı emisyonların azaltılmasına ve diğer tüketici faydalarına katkı sağlaması gerekçesiyle, bir enerji dağıtım şirketi ile bayileri arasında imzalanan LNG Yatırım ve İşletme Protokolü'ne muafiyet tanınmasına karar vermişti.

Sürdürülebilirlik ve rekabet hukuku arasındaki ilişki, piyasaların rekabetçi yapısı korunurken aynı zamanda çevresel hedeflere ulaşmayı amaçlayan dengeli bir yaklaşım gerektiriyor. Her ne kadar sürdürülebilirlik konusundaki iş birlikleri hakkında Avrupa Birliği'nde olduğu gibi ülkemizde henüz Rekabet Kurumu tarafından yayımlanmış bir kılavuz bulunmasa da Rekabet Kurulu'nun sürdürülebilirlik hedeflerini dikkate aldığını ve bu konudaki iş birliklerini destekleyici bir çizgisi olduğunu söyleyebiliriz. Diğer yandan, sürdürülebilirlik odaklı olsa dahi rakipler arasındaki bir iş birliğinin zorunlu olanın ötesine geçmemesi gerekiyor. Zira, sürdürülebilirlik odaklı meşru bir iş birliği ile rekabet hukukuna aykırı bir anlaşma arasında ince bir çizgi bulunuyor.

Av. Doğa Seylan'ın katkılarıyla hazırlanmıştır.

İLETİŞİM



Av. Dr. Umut Kolcuoğlu

ukolcuoglu@kolcuoglu.av.tr